

Framtidens arbetsmarknadsstatistik - ett diskussionsunderlag

2020

Framtidens arbetsmarknadsstatistik – ett diskussionsunderlag

28 oktober 2020

Dnr A2020/3683

Förfrågningar Martin Axelson
010-479 61 18
martin.axelson@scb.se

Julia Fennö
010-479 41 08
julia.fenno@scb.se

Förord

Sverige har höga ambitioner vad gäller att beskriva och utvärdera läget, utvecklingen och funktionen på svensk arbetsmarknad. Ett stort antal aktörer följer utvecklingen på arbetsmarknaden för olika syften med stöd i officiell statistik inom ämnesområdet Arbetsmarknad. På nationell nivå används statistiken inte minst av, och inom, offentlig sektor. Användare återfinns på såväl statlig, som regional och lokal, nivå. Internationellt används statistiken av bland annat av EU, OECD och FN.

Ansvar för den officiella arbetsmarknadsstatistiken åligger Statistiska centralbyrån, Medlingsinstitutet och Arbetsmiljöverket. Under slutet av 2019 startade dessa myndigheter, i samverkan med Arbetsförmedlingen, ett myndighetsövergripande utvecklingsprojekt som syftar till att modernisera och framtidssäkra den svenska arbetsmarknadsstatistiken. Med utgångspunkt i denna genomlysning, och en tydlig prioritering av användarnas olika behov, ska arbetet i maj 2021 utmynna i ett förslag avseende vilken officiell statistik som SCB ska ta fram inom ämnesområdet Arbetsmarknad.

Målsättningen är att förslaget ska resultera i ändamålsenlig och behovsanpassad statistik, samtidigt som viktiga restriktioner i form av ekonomiska, praktiska och juridiska förutsättningar, inklusive internationella rekommendationer och regleringar för europeisk statistik, beaktas. Som ett led i detta har SCB utarbetat tre möjliga inriktningar för den del av den officiella arbetsmarknadsstatistiken som myndigheten ansvarar för. Syftet med att utforma tre skilda inriktningsförslag är att tydliggöra att det slutliga förslaget avseende framtidens arbetsmarknadsstatistik, oavsett dess innehåll på detaljnivå, kommer att vara resultatet av en del svåra överväganden.

Föreliggande rapport är baserad på det diskussionsunderlag som presenterades vid ett seminarium om framtidens arbetsmarknadsstatistik som anordnades av ILERA-föreningen den 21 oktober 2020. Seminariet kan ses som den officiella startpunkten för en fortsatt dialog mellan användare, uppgiftslämnare och statistikansvarig myndighet. Dialogen är ett viktigt inslag i den process som ska resultera i ett slutligt förslag den 31 maj 2021. SCB hoppas att denna rapport kommer utgöra ett viktigt underlag i detta arbete.

Innehåll

Förord	2
Inledning	4
Nya behov och ändrade förutsättningar	5
Förståelse för målkonflikter viktig.....	6
Inkluderande process för utveckling av slutligt förslag.....	7
Inriktningsförslag för framtidens arbetsmarknadsstatistik	8
Tre inriktningar med olika prioriteringar	8
Kvalitet centralt för både användare och beställare	9
Tillgången till uppgifter central för SCB.....	9
Övergripande om inriktningarna	9
Inriktning 1 – Mini: Ambitionshöjning för urvalsbaserad statistik... 11	
För- och nackdelar med inriktning 1	13
Inriktning 2 – Midi: Mot mer registerbaserad statistik	15
För- och nackdelar med inriktning 2	17
Inriktning 3 – Maxi: Registerbaserad urvalsassisterad statistik som huvudregel	19
För- och nackdelar med inriktning 3	22
Avslutande ord	24
Bilaga 1: SCB:s officiella statistikprodukter under ämnesområdet Arbetsmarknad	26

Inledning

Officiell statistik ska finnas för allmän information, utredningsverksamhet och forskning. Statistiken ska vara objektiv och allmänt tillgänglig. Regeringen beslutar vilka ämnes- respektive statistikområden som det ska finnas officiell statistik för. Den officiella statistiken är indelad i 22 ämnesområden och drygt 100 statistikområden. Under ämnesområdet Arbetsmarknad återfinns åtta statistikområden med tre statistikansvariga myndigheter (SAM) - Statistiska centralbyrån (SCB), Medlingsinstitutet och Arbetsmiljöverket.

Sverige har höga ambitioner vad gäller att beskriva och utvärdera läget, utvecklingen och funktionen på svensk arbetsmarknad. Ett stort antal aktörer följer utvecklingen på arbetsmarknaden för olika syften med stöd i officiell statistik inom ämnesområdet Arbetsmarknad. Den samlade kostnaden för att framställa statistiken inom ämnesområdet, så som det definieras i termer av statistikområden i förordningen (2001:100) om den officiella statistiken, uppgick till ca 200 miljoner kronor år 2018.¹ SCB:s del av kostnaden uppgick till ca 150 miljoner kronor, varav mer än 100 var relaterade till datainsamlingen i Arbetskraftsundersökningarna (AKU).

Huvudprincipen är att en statistikansvarig myndighet beslutar om statistikens innehåll och omfattning inom sitt statistikområde. Myndigheten bestämmer således vilka statistiska storheter som ska skattas, vilka statistikvärden som ska redovisas samt hur statistikvärdena ska produceras. När dessa beslut fattas ska utgångspunkten vara det kvalitetsbegrepp som fastställs i *Statistiska centralbyråns föreskrifter om kvalitet för den officiella statistiken*, SCB-FS 2016:17. Kvalitetsbegreppet² har fem huvudkomponenter:

- *Relevans*
- *Tillförlitlighet*
- *Aktualitet och punktlighet*
- *Tillgänglighet och tydlighet*
- *Jämförbarhet och sammanvändbarhet*

vilka i sin tur är uppdelade i underkomponenter och, i förekommande fall, även delkomponenter.

¹ Summan avser endast de statistikansvariga myndigheternas kostnad och inkluderar således inte uppgiftslämnarnas kostnader för uppgiftslämnandet.

² Se *Kvalitet för den officiella statistiken – en handbok. Version 2:2*.

Nya behov och ändrade förutsättningar

När samhället förändras, ändras också användarnas behov och önskemål för den officiella statistikens kvalitet. Nya önskemål tillkommer och gamla blir överspelade. Samtidigt som informationsbehoven tenderar att öka, ändras förutsättningarna för själva statistikproduktionen. Det kan exempelvis handla om tekniska, juridiska eller opinionsmässiga förutsättningar, som får konsekvenser för hur uppgifter för statistiken samlas in eller hur statistiken sprids.

Ovanstående gäller naturligtvis även för arbetsmarknadsstatistiken, som utgör ett viktigt underlag för analys, utredning, forskning och politiska beslut. Exempel på nya och förändrade förutsättningar för arbetsmarknadsstatistiken under senare tid är:

- tillgången till nya administrativa uppgifter, inte minst arbetsgivardeklarationerna på individnivå (AGI)
- svarsfrekvensutvecklingen för AKU och därtill relaterad kostnadsutveckling
- ökade informationsbehov, inte minst vad gäller statistik på finare redovisningsgruppsnivå

Mot denna bakgrund har SCB beslutat att göra en bred genomlysning av tillståndet för den del av den officiella arbetsmarknadsstatistiken som myndigheten ansvarar för. Detta arbete benämns internt Ämnesdesign Arbetsmarknad⁵. Uppgiften, att ta fram en framtidssäkrad och modern arbetsmarknadsstatistik, utgör en av sammanlagt fyra prioriterade satsningar – kraftsamlingar – som SCB har beslutat för perioden 2020-2022. Med utgångspunkt i denna genomlysning, och en tydlig prioritering av användarnas olika behov, ska arbetet i maj 2021 utmynna i ett förslag avseende vilken officiell statistik som SCB ska ta fram inom ämnesområdet Arbetsmarknad. Förslaget ska bland annat:

- redogöra för statistikens innehåll⁴
- redogöra för vilka val, avseende bland annat definitioner, datakällor och metoder, som statistiken framöver ska utgå från
- redogöra med vilken frekvens statistiken ska publiceras
- redovisa vilka konsekvenser dessa val får för statistikens användbarhet och tillgång till data över tid
- föreslå en tidplan för införandet av den nya arbetsmarknadsstatistiken

⁵ Se <https://www.scb.se/arbetsmarknad>, hämtad 2020-10-13

⁴ Diskussionsunderlaget fokuserar på statistikens innehåll, samt principiella frågor vad gäller designval och resursfördelning. När det gäller den översyn av statistikområden som initierats av Rådet för den officiella statistiken, behöver denna ta utgångspunkt i huvuddragen i det slutliga förslaget. Denna uppgift kommer därför adresseras senare i det pågående utvecklingsarbetet.

Arbetet utgör SCB:s del i ett myndighetsövergripande samarbete, i vilket även Arbetsmiljöverket och Medlingsinstitutet samt Arbetsförmedlingen deltar.

Förståelse för målkonflikter viktig

Målsättningen är att förslaget ska resultera i ändamålsenlig och behovsanpassad statistik, samtidigt som viktiga restriktioner beaktas. Exempel på sådana förutsättningar, inklusive formella restriktioner i form av författningstext, är:

- tillgänglig budget
- krav på effektivitet och produktivitetsökning
- krav på att uppgifter samlas in på ett sådant sätt att uppgiftslämnandet är enkelt, står i proportion till användarnas behov, och utgör en rimlig arbetsbörda för uppgiftslämnarna⁵
- krav på att kostnaderna för uppgiftslämnandet ska minska⁶
- internationella rekommendationer och regleringar, bland annat för europeisk statistik
- gällande regelverk för statistiksekretess och personuppgiftshantering

Ska detta lyckas är det av största vikt att såväl användare, som företrädare för uppgiftslämnarna, förstår och accepterar viktigare principiella avvägningar som det slutliga förslaget kommer att utgå från. Inte minst är det viktigt att få förståelse och acceptans för hanteringen av centrala målkonflikter, inklusive följande:

- Flera stora användare efterfrågar högre tillförlitlighet i Arbetskraftsundersökningarna (AKU). Även om viss förbättring kan uppnås på annat sätt, till exempel genom att ny hjälpinformation används i skattningsförfarandet, implicerar önskemålen att svarsfrekvenserna behöver öka. Givet att utvecklingen över tid är att individer uppvisar en avtagande vilja att delta i urvalsundersökningar⁷, kan detta endast uppnås genom att öka urvalsstorleken. I sak innebär dock detta att än mer resurser ska allokteras till en aktivitet som över tid uppvisar allt lägre effektivitet, vilket inte är förenligt med kravet att hushålla med statens resurser. Alternativet är att relevanta uppgifter till större del inhämtas via andra uppgiftslämnare, vilket inte kan genomföras med mindre än att frågor som rör uppgiftslämnarbörda, kostnader och tekniska förutsättningar utreds och hanteras.

⁵ SFS 2001:100, 4§; https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-2001100-om-den-officiella_sfs-2001-100, hämtad 2010-10-11

⁶ SCB:s regleringsbrev 2020

⁷ Se t.ex. Journal of Official Statistics, Volume 36, Issue 36, nr 4, sid. 469-487; <https://content.sciendo.com/view/journals/jos/36/3/article-p469.xml>, hämtad 2010-10-11

- Med statistik som i större utsträckning är registerbaserad⁸, skapas helt nya möjligheter att framställa tillförlitlig statistik på mindre redovisningsgruppsnivåer. Detsamma gäller möjligheten att framställa tillförlitlig statistik som speglar förändring över tid. En övergång till statistik som i huvudsak är registerbaserad kommer dock resultera i statistik som har en annan kvalitetsprofil än den urvalsbaseade. Inte minst handlar det om att osäkerheten till följd av urval i princip elimineras, samtidigt som statistiken kan bli behäftad med osäkerhet orsakad av avvikelser mellan observations- och målvariabler. Även framställningstiden kan påverkas, med implikationer för statistikens aktualitet och, i förlängningen, dess användbarhet.

Inkluderande process för utveckling av slutligt förslag

Under 2020 har SCB arbetat med att ta fram tre inriktningar för den framtida officiella arbetsmarknadsstatistik som myndigheten ska ansvara för. För att kunna utforma inriktningarna har bland annat dialoger med användare kring deras behov genomförts under våren 2020. Därtill har flera produktionsmässiga förutsättningar utretts. Tanken har varit att utifrån de förutsättningar som råder formulera inriktningar som adresserar viktiga målkonflikter på olika sätt och därför skiljer sig åt vad gäller kvalitetsprofil.

SCB är medvetet om att inriktningarna i vissa avseenden kan framstå som väldigt övergripande, med få svar på mer detaljerad nivå. I praktiken behöver flera utredningar genomföras för att ett slutligt förslag ska kunna tas fram. Likväl är förhoppningen att det tre inriktningar kan utgöra startpunkten för en bred diskussion om hur den svenska arbetsmarknadsstatistiken bör utformas i framtiden. För att åstadkomma detta har SCB medvetet valt ett angreppssätt som förutsätter aktivt, och återkommande, deltagande från användare, uppgiftslämnare och beställare. Under hösten 2020 kommer därför de tre inriktningsförslagen i detta underlag att diskuteras i olika forum. Deltagandet vid ILERA-seminariet utgör ett led i detta arbete. Målet med den iterativa processen är att säkerställa att viktiga synpunkter fångas in och beaktas, så att det slutliga förslaget så långt möjligt är förankrat och accepterat när det presenteras. Inte minst är det viktigt att få både användares och uppgiftslämnares syn på de tre inriktningarnas respektive för- och nackdelar givet hur de beaktar föreliggande målkonflikter.

⁸ Med registerbaserad statistik avses i detta underlag statistik som utgår från uppgifter som SCB håller i register avsedda att omfatta hela befolkningen.

Inriktningsförslag för framtidens arbetsmarknadsstatistik

Tre inriktningar med olika prioriteringar

Baserat på det samlade underlag som har tagits fram inom ramen för Ämnesdesign Arbetsmarknad har SCB utarbetat tre förslag på inriktningar. Syftet med att utforma tre skilda inriktningsförslag är att tydliggöra att det slutliga förslaget avseende framtidens arbetsmarknadsstatistik, oavsett dess innehåll på detaljnivå, kommer att vara resultatet av en del svåra överväganden. SCB har vid utformningen av inriktningarna utgått från tanken att de ska rymmas inom samma budget. Målsättningen har varit att skapa tydligt åtskilda alternativ, som visar att om vissa aspekter ska prioriteras upp kommer andra aspekter att behöva prioriteras ned. Detta innebär dock inte att detaljerade kostnadsberäkningar har gjorts eller att alla förutsättningar är utredda i detalj, utan detta blir relevant först vid utarbetandet av det slutliga förslaget.

Inriktningarna är framtagna utifrån principen att de ska vara tydligt skilda från varandra, vad gäller viktiga aspekter som har stor inverkan på dels vilken statistik som är möjlig att ta fram, dels förutsättningarna för statistikens framställning (både nu och framgent). I utarbetandet av inriktningsförslagen har bland annat följande aspekter legat till grund för de ställningstaganden som gjorts:

- statistikens kvalitet
- uppgiftslämnarnas situation och deras förutsättningar att lämna uppgifter
- möjligheter och förutsättningar för att inhämta uppgifter på annat sätt än genom traditionell direktinsamling⁹
- tillgängliga resurser och fördelning av dessa över olika delar av statistikproduktionsprocessen
- tid för implementering

⁹ Med traditionell direktinsamling avses fortsättningsvis uppgifter som inhämtas direkt från uppgiftslämnare, på ett sådant sätt att uppgiftslämnandet förutsätter ett aktivt deltagande, i icke ringa omfattning, av uppgiftslämnaren.

Kvalitet centralt för både användare och beställare

Hur god statistikens kvalitet är hänger samman med för vilket syfte statistiken används. I första hand är det användaren som gör bedömningen. Inte minst är kvalitetskomponenten *Relevans* viktig. I denna ingår såväl ändamål och informationsbehov, som statistikens innehåll. Ytterst behöver användarna av arbetsmarknadsstatistiken kunna följa utvecklingen på arbetsmarknaden. Det handlar om storheter som till exempel sysselsättning, arbetslöshet och arbetskraftsdeltagande – för att nämna några. Syftena varierar med användare och användare fokuserar också på olika storheter.

Vidare är naturligtvis också kvalitetskomponenterna *Tillförlitlighet*, *Aktualitet och punktlighet* samt *Jämförbarhet och sam användbarhet* viktiga för användarna. Samtliga dessa har lyfts under de användardialoger om arbetsmarknadsstatistiken som genomfördes under våren 2020. När det gäller aktualitet är inte minst framställningstid en viktig faktor att beakta.

Även om statistikens kvalitet avgörs av användarna, i samband med att statistiken används, är kvalitetsbegreppet centralt också för SCB, i egenskap av statistikansvarig myndighet och producent. Många viktiga val avseende såväl statistikens ändamål – vilka informationsbehov som ska tillgodoses – som hur statistiken ska framställas görs med kvalitetsbegreppet som utgångspunkt. När ändamål och kvalitetskrav utformas och preciseras, måste dock även kostnader och uppgiftslämnarbörda beaktas. Relationen mellan kvalitet och kostnader är väsentlig, även om den sällan kan uttryckas explicit, till exempel i form av ett optimeringsproblem formulerat i matematiska termer.

Tillgången till uppgifter central för SCB

För SCB är frågan om tillgång till relevanta uppgifter att basera statistiken på av central betydelse. En viktig aspekt att beakta är hur tillgången kan säkras, samtidigt som SCB är skyldig att beakta att myndigheten i sitt regleringsbrev åläggs att minska kostnaderna för uppgiftslämnandet. I detta sammanhang brukar i första hand företag och organisationer lyftas fram, men för SCB är det också viktigt att hantera de problem som följer att det blir allt svårare, och därmed också kostsamt, att insamla uppgifter direkt från individer och hushåll. En annan av SCB:s fyra formulerade kraftsamlingar under 2020-2022 är att halvera uppgiftslämnarbördan. Detta berör inte bara arbetsmarknadsstatistiken, utan den samlade statistikproduktionen. När statistiken under ämnesområdet Arbetsmarknad nu ses över blir det här dock en viktig ambition att förhålla sig till.

Övergripande om inriktningarna

De tre inriktningarna representerar ytterst tre möjliga vägar med avseende på hur mycket befintlig statistik inom ämnesområdet Arbetsmarknad ska förändras. Vägvalet svarar, något förenklat, mot olika ambitionsnivåer vad gäller förflyttning från nuläget och kan därför

sägas svara mot tre olika tolkningar av uppdraget att ta fram en framtidssäkrad och modern arbetsmarknadsstatistik. Värt att notera är att framtiden inte är definierad tidsmässigt i inriktningarna. Därtill skiljer sig möjlig tid för implementering åt. Ju större förändring av befintlig statistikproduktion som föreslås, desto längre tid kommer det ta att nå innehållet i respektive inriktning.

Övergripande kan förändringarna som inriktningarna innebär beskrivas på följande sätt:

- I inriktning 1, Mini, sker inga större förändringar av dagens statistik i termer av underliggande produkter. Förslaget kommer framför allt att innebära en ökad urvalsstorlek i Arbetskraftsundersökningarna (AKU), men även en ökad samanalys av statistikvärden i form av en ny kvartalsvis analysprodukt som löpande jämför statistik från statistikprodukter med närliggande målstorheter. Därtill föreslås en ny undersökning om efterfrågan på arbetskraft och matchning.
- Inriktning 2, Midi, innebär ett bibehållande av nuvarande urvalsstorlek för AKU. De resurser som frigörs jämfört med inriktning 1 läggs istället på att utveckla registerbaserad statistik som beskriver befolkning efter aktivitet på arbetsmarknaden.
- Inriktning 3, Maxi, innebär störst förflyttning i förhållande till nuläget. Den förutsätter en större omfattning av uppgifter som kan inhämtas för i princip samtliga individer i befolkningen för att kunna genomföras i praktiken. Detta skulle betydligt förbättra kvaliteten för den registerbaserade statistikens innehåll. Samtidigt skulle det möjliggöra att urvalsstorleken i AKU skulle kunna anpassas till det kvarvarande behovet. Det senare förutsätter dock en delvis ny användning av AKU jämfört med dagsläget.

En utmaning är att det finns ett nuläge (se bilaga 1) att förhålla sig till. Eftersom nuläget utgår ifrån befintliga produkter, kommer inriktningarna delvis att beskrivas utifrån den terminologin. Detta är för att läsaren ska förstå vilka produkter som finns idag som föreslås ändras eller slås samman till nya produkter. Vår förhoppning är dock att läsarna kan förhålla sig till detta grepp utan att tolka det som att vi ska behålla samtliga produkter exakt som de är i dagsläget. Eftersom det är en uttalad ambition att det slutliga förslaget ska utgå från de behov som statistiken ska tillgodose, utan att särskild hänsyn tas till nuvarande produkter och deras namn, är det tvärtom mycket troligt att statistikprodukterna i det slutliga förslaget kommer ha andra benämningar och vara utformade på ett annat sätt än dagens produkter.

Inriktning 1 – Mini: Ambitionshöjning för urvalsbaserad statistik

Den första inriktningen innebär att inga större förändringar av SCB:s statistik¹⁰ under ämnesområdet Arbetsmarknad görs. Befintliga statistikprodukter ses över utifrån tillgång till nya datakällor, såsom Arbetsgivardeklarationerna på individnivå (AGI). Därutöver sker en positionsförflyttning framåt både rörande ambitionsgraden för direktinsamlingen och i form av samanalys av statistikprodukter. Ett exempel på det senare är löpande jämförelse av till exempel antalet anställda i olika statistikprodukter.

Nedan följer en beskrivning av huvuddelarna i inriktning 1, Mini.

Befolkningen efter förvärvsarbete

Befolkningen efter förvärvsarbete skulle i princip omfatta de tidigare produkterna Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik (RAMS) och Yrkesregistret med yrkesstatistik (YrkesReg). I praktiken skulle små förändringar av statistikens innehåll göras i förhållande till nuläget eftersom inriktning 1 i sina övriga delar innebär en förskjutning av resurser mot produktion av AKU. Det senare skulle i sin tur innebära att resurserna för att utveckla denna produkt skulle bli begränsade¹¹.

Periodicitet för produkt: år.

Registerbaserad lönesummestatistik

Registerbaserad lönesummestatistik skulle omfatta nuvarande produkter Lönesummor, arbetsgivaravgifter och preliminär A-skatt (LAPS) samt Registerbaserad lönesummestatistik (LSUM). Vidare skulle kvartalsstatistiken vara preliminär medan årsstatistiken även innehåller årsbaserade uppgifter och blir definitiv.

Periodicitet: kvartal, år.

Arbetskraftsundersökningarna

Den bärande satsningen i inriktning 1 är den på AKU. Under 2019 drogs urvalet i AKU ner med 50 procent. Under inledningen av 2020 utökades urvalet till 60 procent av det tidigare urvalet.

I inriktning 1 föreslås en ambitionshöjning för AKU. Urvalet ökas från dagens nivå på 18 200 till en nivå som ännu återstår att utreda. Exakt storlek kommer att behöva fastställas i dialog med användare av

¹⁰ Se bilaga 1 för en sammanställning av officiella statistikprodukter.

¹¹ Den anpassning som behöver ske till följd av att indata förändras (årliga kontrolluppgifter nu ersätts med AGI) kommer redan att ha hanterats inom ramen för befintlig produktion av RAMS hösten 2020.

statistiken. Därtill ses urvals- och skattningsförfarandet över med fokus på förbättrad tillförlitlighet.

Periodicitet: månad, kvartal, år.

Anställningar och frånvaro

Anställningar och frånvaro kommer att omfatta statistik som idag ingår i Kortperiodisk sysselsättningsstatistik (KS) samt Konjunkturstatistik över sjuklöner (KSju). Ambitionen är att så långt som möjligt utnyttja AGI-uppgifter för att om möjligt reducera behovet av att direktinsamla uppgifter.

Periodicitet: kvartal.

Efterfrågan och matchning

Efterfrågan och matchning kan också sägas stå för en ambitionshöjning för direktinsamlingen. I motsats till vad det innebär för AKU i inriktning 1 leder detta dock till att uppgiftslämnarbördan minskar till följd av införandet av denna produkt.

För närvarande finns det tre¹² urvalsundersökningar som på olika sätt kvantifierar nuvarande och/eller kommande efterfrågan på arbetskraft och/eller matchning mellan utbud och efterfrågan på arbetsmarknaden. Dessa tre undersökningar är:

- Konjunkturstatistik över vakanser (KV); officiell statistik, reglerad av EU-förordning för Job vacancy statistics¹³
- Arbetskraftsbarometern; inte officiell statistik
- Arbetsförmedlingens arbetsmarknadsprognosundersökning; inte officiell statistik

Utöver att undersökningarna på olika sätt belyser samma ämne vänder de sig också till samma typ av uppgiftslämnare (företag och organisationer). Numer genomför SCB datainsamlingen för samtliga tre. Detta är inte optimalt, vare sig i ett uppgiftslämnar- eller kostnadsperspektiv. Därtill har det framkommit att det finns användarbehov i de användardialoger som genomförts under våren 2020 rörande såväl statistikens innehåll, som tillgänglighet och tydlighet.

Efterfrågan och matchning innebär att KV ses över och utökas till att även innehålla frågor som berör förväntad framtida efterfrågan på arbetskraft (prognosfrågor) samt upplevd brist bland både privata och offentliga arbetsgivare. Lediga platser från Arbetsförmedlingens Platsbank ingår som hjälpinformation. Resultaten ska gå att bryta ner

¹² Konjunkturbarometern och Riksbankens företagsundersökning innehåller endast kvalitativa frågor.

¹³ Se bilaga 1 för regleringar för övrig officiell statistik från SCB under ämnesområdet Arbetsmarknad.

på regional nivå. Skälet till att förslaget utgår från KV är att säkerställa att en övergång beaktar rådande internationella regleringar.

Den nya efterfrågeundersökningen föreslås utgöra officiell statistik. På sikt är tanken att den öppnar upp för *en* undersökning som rör efterfrågan på arbetskraft. Exakt hur undersökningen bör utformas, och hur en övergång till en undersökning kan ske, kvarstår att utreda.

Periodicitet: kvartal, halvår, år.¹⁴

Analysprodukt inriktning 1

För att svara upp mot några av de behov som framkom i samband med användardialogerna under våren 2020, föreslås även att SCB tar ett större ansvar för att analysera statistik gemensamt på arbetsmarknadsområdet.

I inriktning 1 föreslås därför en ny *kvartalsvis* analysprodukt, Svensk arbetsmarknad, som utöver ett återkommande basinnehåll belyser olika teman. Ett exempel på samanalys är återkommande beskrivningar av skillnad i nivå och utveckling mellan AKU-baserade skattningar av antalet anställda och skattningar baserade på Anställningar och frånvaro, som inhämtar uppgifter om antal anställda på företagsnivå. Även skillnader mellan arbetslösa enligt AKU och inskrivna arbetslösa enligt Arbetsförmedlingens verksamhetsstatistik kan återkommande beskrivas. Som en del av denna produkt skulle också seminarier med användare av statistiken anordnas i samband med publicering. Dessa kan fungera som ett tillfälle för kunskapsöverföring och diskussion kring frågor som rör den svenska arbetsmarknaden och statistiken på området.

För- och nackdelar med inriktning 1

Nedan listas några för- och nackdelar med inriktning 1. Efter varje punkt specificeras utifrån vilket perspektiv som det är en för- respektive nackdel.

Fördelar:

- Eftersom inriktningen innebär en urvalsförstärkning av AKU tillgodoses AKU-användarnas informationsbehov bättre då det – givet att svarsfrekvenserna inte fortsätter att försämrats – blir högre tillförlitlighet för flera redovisningsgrupper. (användare)
- Mer, och formaliserad, samanalys av statistikprodukter med närliggande målstorheter kommer att öka jämförbarhet och

¹⁴ Beroende på storhet som skattas. Ett förslag är kvartal för frågor om lediga jobb, vakanser och brist på aggregerad nivå. Prognosfrågor om efterfrågan på antalet anställda återkommer två gånger per år. Frågor som kvantifierar bristen på yrken (alternativt utbildning) återkommer en gång per år.

samanvändbarhet samt även förbättra presentationen. (användare, SAM)

- Det samlade greppet på de tre befintliga urvalsundersökningarna kring efterfrågan på arbetskraft med samma uppgiftslämnare kommer att reducera uppgiftslämnarbördan för arbetsgivare. (uppgiftslämnare, SAM)

Nackdelar:

- Uppgiftslämnarbördan för individer ökar eftersom urvalsstorleken i AKU utökas. (uppgiftslämnare)
- Den ökade urvalsstorleken i AKU kommer att innebära mindre resurser för att utveckla den registerbaserade statistiken. För de användare som främst använder den senare statistiken är det här en uppenbar nackdel med inriktning 1. Till exempel kommer flödesstatistiken fortsatt att ha lägre kvalitet med avseende på tillförlitlighet och aktualitet, eftersom totalbefolkningen fortsatt endast kommer att kunna följas en gång per år. (användare)
- Med nuvarande tydliga internationella trend för bortfallsutveckling inom individundersökningar, innebär ett fortsatt stort beroende av AKU att de problem som redan idag finns med bortfallsutvecklingen kan komma att utgöra ett än större kvalitetsproblem framöver. Tillförlitligheten i arbetsmarknadsstatistiken skulle minska om bortfallet fortsätter att öka. (användare)
- Det finns risk för att vissa tidsserier bryts i Arbetsförmedlingens arbetsmarknadsprognosundersökning, Arbetskraftsbarometern och eventuellt även i KV. Om det blir så behöver hantering utredas och kommunikationen med användarna behöver vara tydlig. (användare)

Inriktning 2 – Midi: Mot mer registerbaserad statistik

Inriktning 2, Midi, bygger på vissa av de delar som föreslås i Mini, men innebär en lite större förändring jämfört med nuläget. Grundtanken är att fokusera på att lyfta in fler redan existerande uppgifter i den officiella statistiken, med högre periodicitet, snarare än att höja ambitionsnivån för urvalsundersökningar. Det handlar i första hand om uppgifter från administrativa register som kan inhämtas från andra myndigheter eller liknande. Baserat på dessa kommer ny registerbaserad statistik avseende Befolkningen efter aktivitet att tas fram. Med nuvarande produktterminologi kan det beskrivas som att Registerbaserad aktivitetsstatistik (RAKS) byggs ut och utvecklas samt blir officiell statistik. Detta skulle leda till en mer heltäckande, och nedbrytbar, statistik över flöden på arbetsmarknaden.

Befolkningen efter aktivitet

Befolkningen efter aktivitet gör det möjligt att följa hela befolkningens aktivitet på arbetsmarknaden. Grundstrukturen finns delvis redan i den icke-officiella produkten RAKS, men inriktning 2 innebär dels att denna produkt blir officiell, dels att det blir en ambitionshöjning för periodiciteten (kvartal istället för år). Det senare förutsätter dock att mer indata från andra myndigheter levereras till SCB löpande.

Bland annat följande uppgifter och uppgiftskällor föreslås utgöra grunddata för Befolkningen efter aktivitet:

- Arbetsgivardeklarationer på individnivå (AGI) (Skatteverket)
- Deklaration för näringsverksamhet (Skatteverket)
- Sökandekategori för Inskrivna arbetslösa (Af)
- Aktivitetsstöd, utvecklingsersättning, sjukpenning, sjuk- och aktivitetsersättning, etableringsersättning, föräldrapenning (FK)
- Varsel och permitteringar (Af, Tillväxtverket)
- Ekonomiskt bistånd (Socialstyrelsen)
- A-kassor (IAF)
- Studiemedel (CSN)
- Pensioner (Skatteverket, FK)

Befolkningen efter aktivitet skulle innebära att vedertagna definitioner för registerbaserad arbetskraft skulle behöva utvecklas. Detta skulle i praktiken innebära att det tillkommer nya definitioner för till exempel registerbaserad arbetslöshet, sysselsättningsgrad och arbetskraftsdeltagande. Dessa definitioner skulle existera parallellt med definitionerna i AKU, varför lämpliga benämningar behövs för att inte orsaka begreppsförvirring.

En stor vinning med skapandet av Befolkningen efter aktivitet är att den skulle kunna ge en löpande, sammanhållen, totalbild över hela befolkningens aktiviteter kopplade till arbetsmarknaden. Detta innebär vidare att materialet skulle gå att bryta ner på mycket fina nivåer.

Tillsammans med en ökad periodicitet jämfört med RAKS (kvartal istället för år) skulle detta även leda till kraftigt förbättrade möjligheter att göra analyser av flöden på arbetsmarknaden. I dagsläget är analys av flöden mellan aktiviteter på arbetsmarknaden för individer antingen begränsad till flöden per år, alternativt en gång per kvartal under en tvåårsperiod för samma individer. Det senare följer av AKU:s urvalskonstruktion. Befolkningen efter aktivitet skulle till exempel innebära att en större grupp användare, även sådana som saknar tillgång till mikrodata från de ursprungliga uppgiftskällorna, skulle kunna följa grupper med svagare ställning på arbetsmarknaden och hur deras anknytning varierar under loppet av de år som studeras. Behov av mer heltäckande statistik över flöden mellan aktiviteter på arbetsmarknaden med högre periodicitet har lyfts under användardialogerna våren 2020.

En del i att utveckla den nya registerbaserade befolkningen efter aktivitet föreslås också bli att ta fram allmänt accepterade definitioner för nivåer av försörjningsförmåga som kan komplettera det registerbaserade sysselsättningsbegreppet, jämför till exempel med svag eller fast förankring i RAKS. Det här är ett tydligt användarönskemål som har förts fram i flera olika sammanhang under en längre tid.

Periodicitet: kvartal, år.¹⁵

Registerbaserad lönesummestatistik

Samma som i inriktning 1.

Arbetskraftsundersökningarna

I förhållande till inriktning 1 läggs mindre resurser på datainsamling för AKU i inriktning 2. Dessa kommer istället att användas till att utveckla statistiken som baseras på uppgifter från administrativa register. Därmed innebär det att nuvarande urvalsstorlek på 18 200 bibehålls.

Periodicitet: månad, kvartal, år.

Anställningar och frånvaro

Samma som i inriktning 1.

Efterfrågan och matchning

Samma som i inriktning 1.

¹⁵ Även om indata finns på månad innebär övriga delar av inriktning 2 att det inte kommer att finnas resurser till att utveckla en produkt med periodicitet månad. Detta för att det senare kräver en större löpande produktionsapparat.

Analysprodukter inriktning 2

I inriktning 2 föreslås en vidareutveckling av den kvartalsvisa analysprodukten Svensk arbetsmarknad som presenteras i inriktning 1.

Tack vare minskade kostnader för direktinsamlingen av urvalsbaserad data kan mer resurser istället läggas på att utveckla Befolkningen efter aktivitet. Detta möjliggör i sin tur mer omfattande analyser av flöden på arbetsmarknaden för kortare referensperioder och med högre frekvens (kvartal till kvartal). Dessa skulle göras både av användare brett och inom ramen för den redan i inriktning 1 föreslagna analysprodukten Svensk arbetsmarknad.

Värt att notera är att behovet av samanalys av viss statistik sannolikt skulle bli än tydligare i inriktning 2, jämfört med inriktning 1, eftersom det skulle finnas både urvalsbaserade och registerbaserade skattningar avseende samma storheter.

För- och nackdelar med inriktning 2

Nedan specificeras ett antal för- och nackdelar med förslagen i inriktning 2. Efter varje punkt specificeras utifrån vilket perspektiv.

Fördelar:

- Bättre flödesdata och möjligheter till löpande nedbrytbarhet när Befolkningen efter aktivitet lanseras på kvartal. Kvalitetskomponenterna ändamål och informationsbehov, tillförlitlighet totalt samt frekvens förbättras. (användare)
- Utredningsarbete som redan gjorts nyttjas bättre när RAKS omarbetas och blir officiell statistik samt befintliga uppgifter som hålls av andra används i större utsträckning. (SAM)
- Eftersom ytterligare resurser inte läggs på en urvalsförstärkning av AKU kan resurser till exempel istället läggas på att ta fram efterfrågade nya kompletterande mått för sysselsättning. (användare, SAM)

Nackdelar:

- AKU på månad uppfyller med nuvarande urvalsstorlek och svarsfrekvens inte AKU-användarnas behov fullt ut. Tidsserier för viktiga aggregat uppfattas inte vara tillräckligt tillförlitliga. (användare)
- Väsentligt större budget läggs på AKU jämfört med Befolkningen efter aktivitet, trots att den senare innehåller mindre osäker information för flera storheter som bättre går att bryta ner på finare, till exempel regional, nivå. (användare)
- Innehållet i Befolkningen efter aktivitet utgår endast från befintliga uppgifter från andra statliga myndigheter. Produkten kommer därmed inte att kunna bli ett direkt substitut för AKU för all användning, eftersom den inte kommer att uppfylla samtliga informationsbehov som AKU uppfyller. Ett exempel är att uppgifter

- om faktiskt arbetad tid kommer att saknas. Detta innebär till exempel att det inte kommer att gå att skapa en registerbaserad sysselsättningsdefinition som överensstämmer exakt med AKU:s i Befolkningen efter aktivitet. Det innebär också att den "registerbaserade sysselsättningen" inte kommer att kunna användas för internationella jämförelser. (användare)
- En ökad tyngdpunkt mot registerbaserad statistik leder till en ökad sårbarhet för definitioner inom statistiken vid till exempel politiska reformer som påverkar administrativa data. (användare, SAM)

Inriktning 3 – Maxi: Registerbaserad urvalsassisterad statistik som huvudregel

I den tredje inriktningen för den framtida arbetsmarknadsstatistiken, Maxi, föreslås mängden direktinsamlad urvalsbaserad data minska jämfört med idag. Huvudregeln blir istället att statistik om arbetsmarknaden framställs med hjälp av uppgifter som återfinns i administrativa register eller system, såsom exempelvis lönesystem. Maxi bygger på att SCB får tillgång till fler sådana uppgifter än i dagsläget. Maxi kan ses som ett steg i riktning mot den lösning man har valt i Danmark, där en avsevärt större del av den officiella arbetsmarknadsstatistiken är registerbaserad.

SCB vill dock understryka att ambitionen är att inhämtandet så långt som möjligt ska ske på annat sätt än genom traditionell direktinsamling som förutsätter en löpande aktiv insats av uppgiftslämnaren. Detta eftersom statistikförordningen 4§ stipulerar att uppgiftslämnandet ska vara en rimlig arbetsbörda för uppgiftslämnarna. Till detta kommer att SCB enligt myndighetens regleringsbrev för 2020 ska tillse att kostnaderna för uppgiftslämnandet totalt sett minskar. För detta syfte är det viktigt att beakta kraven på digitala lösningar i enlighet med SFS 2018:1264, 6§.

SCB är medvetet om att ovanstående kan uppfattas som kontroversiellt, åtminstone på kort sikt. När vi nu har möjlighet att diskutera olika inriktningar av den framtida arbetsmarknadsstatistiken med både användare och uppgiftslämnare vill vi dock ta tillfället i akt att tänka utanför dagens givna ramar. Även om framtiden inte är definierad i termer av när den inträffar så är avsikten att komma med förslag som är hållbara över tid. Detta innebär längre än de närmaste åren.

Inriktning 3 innehåller två huvuddelar. Den första, Aktiviteter och ersättningar på arbetsmarknaden, innefattar aktiviteter och ersättningar både ur ett individ- och företagsperspektiv. Den andra rör obalanser mellan utbud och efterfrågan.

Utöver detta föreslås att nya undersökningar som ger information om grupper som utgör under- respektive övertäckning i Registret över totalbefolkningen (RTB) med avseende på deras aktivitet på arbetsmarknaden genomförs. Detta möjliggörs av att ambitionsnivån för övrig direktinsamlad data sänks.

Aktiviteter och ersättningar på arbetsmarknaden

I inriktning 3 byggs Befolkningen efter aktivitet från inriktning 2 ut till att omfatta flera tidigare statistikprodukter. I detta ingår tidigare AKU, Midi-varianten av Befolkningen efter aktivitet, men även Midi-varianten av Anställningar och frånvaro respektive Registerbaserad lönesummestatistik.

Aktiviteter och ersättningar på arbetsmarknaden innebär en gemensam organisation för framställning, analys och publicering av statistik på arbetsmarknaden, både ur ett individ- och företagsperspektiv. Genom att samutnyttja flera indatakällor inom ramen för en samlad statistikproduktion skapas förbättrade möjligheter för sam användning av statistikvärden, till exempel genom att det blir möjligt att skatta målstorheter ur såväl ett individ-, som företagsperspektiv, på ett sätt som gör att statistikvärdena numeriskt överensstämmer där teorin så förskriver.

AKU kommer även i inriktning 3 att bygga på direktinsamlad data från ett urval av individer. Urvalsstorleken i AKU föreslås dock minska till den minsta möjliga storlek som urvalet kan ha, givet de precisionskrav som gäller enligt den EU-lagstiftning som träder ikraft 2021. Observera att det handlar om minsta möjliga urvalsstorlek utifrån de legala kraven som gäller, samtidigt som Sverige aktivt verkar för att de legala kraven ändras i syfte att på sikt ytterligare möjliggöra en minskning av mängden data som direktinsamlas. Detta innebär att vi verkar för att fler europeiska länder ska tillgodose användares statistikbehov på ett annat sätt än via direktinsamlad data. Vad urvalsstorleken skulle bli mer exakt återstår att utreda.

Nuvarande AKU föreslås vidare bli preliminärt utfall för vissa av individvariablerna i Aktiviteter och ersättningar på arbetsmarknaden (på kvartal). AKU används dock fortsatt för internationell jämförelse av till exempel arbetslöshet, sysselsättningsgrad och arbetskraftsdeltagande. Vidare används resultat från AKU för att utveckla och utvärdera modeller som används för att producera statistik som inte bara bygger på urvalsundersökningar. De definitiva utfallen för produkten Aktiviteter och ersättningar på arbetsmarknaden som gäller individer ska istället vara de som har indata från administrativa register eller andra icke-urvalsbaserade källor. Det här förutsätter en delvis ny användning av arbetsmarknadsstatistiken.

En konsekvens av Maxi är att aktualiteten för viss statistik kommer att bli lägre än i Mini och Midi. Detta beror på att ledtiderna för att framställa registerbaserad statistik är något längre än för den urvalsbaserade statistiken. Samtidigt är en annan konsekvens att arbetsmarknadsstatistiken i vissa avseende får ett utökat innehåll med hög tillförlitlighet, vilket i sin tur skapar bättre förutsättningar för jämförbarhet mellan grupper och, för viss användning, jämförbarhet över tid.

För att användarna som i dagsläget använder AKU i stor utsträckning ska kunna acceptera Maxi är det SCB:s bedömning att fler uppgifter än de som ligger till grund för Befolkningen efter aktivitet i Midi behöver ingå i Aktiviteter och ersättningar på arbetsmarknaden i Maxi. Detta för att tillgodose användarbehov rörande statistikens innehåll. För att inriktning 3 ska kunna realiseras i praktiken behöver därför ett antal

helt nya uppgifter samlas in. I dagsläget finns inte dessa i administrativa register som är tillgängliga för SCB.

Uppgifter från arbetsgivare som behövs för Aktiviteter och ersättningar på arbetsmarknaden

- Arbetsperiod som löneinkomsten i AGI-uppgiften refererar till.¹⁶
- Uppgifter om arbetstid som kan användas för att ge information om faktiskt arbetade timmar med god tillförlitlighet. I första hand handlar detta om uppgifter som finns i befintliga administrativa system hos arbetsgivarna.
- Uppgifter som kan användas för att ge information om anknypningsgrad.

Även om SCB skulle få tillgång till ovan uppgifter skulle Maxi innebära lägre kvalitet för vissa delar av statistikens innehåll än i övriga inriktningar.

Exempel på uppgifter som kommer att ha lägre kvalitet (jämfört med i Mini och Midi) i Aktiviteter och ersättningar på arbetsmarknaden

- Uppgifter om det outnyttjade arbetskraftsutbudet i AKU (undersysselsatta, latent arbetssökande och så vidare) kommer inte att kunna fångas av data från administrativa register. Om en individ skulle vilja stå till arbetsmarknadens förfogande mer än vad hon gör en specifik period är en fråga som endast går att utröna via en intervju eller enkät besvarad av denna individ.
- Facklig tillhörighet, arbetstidens förläggning samt rekryteringskanal är andra exempel på uppgifter som kommer att ha lägre tillförlitlighet i Maxi.

Det finns två möjliga vägar att gå för att börja samla in de uppgifter som krävs för att realisera inriktning 3. Dessa beskrivs i korthet nedan.

AGI eller API?

Den första vägen är att Skatteverket får i uppdrag att samla in fler uppgifter via AGI-uppgifterna. Detta förutsätter dock att Skatteverket får ett sådant uppdrag av regeringen. Så är fallet i viss utsträckning i våra grannländer Norge och Danmark redan idag.

Den andra vägen är att dessa uppgifter samlas in direkt från uppgiftslämnarna via deras system (från till exempel löne-, tidrapporterings-, affärssystem). För att detta ska kunna realiseras i

¹⁶ Observera att om denna information fanns i AGI-uppgifterna skulle det kunna öka tillförlitligheten i kvartalsskattningarna av den registerbaserade sysselsättningen redan i Midi-varianten Befolkningen efter aktivitet.

praktiken behöver en lösning utarbetas där uppgifter kan föras över till SCB via API:er eller annan maskin-till-maskin-lösning. Idealt sett samordnas detta, så att samtliga nya uppgifter som behövs för att utveckla arbetsmarknadsstatistiken – men även för att fylla andra myndigheters behov av data – kan levereras inom ramen för samma lösning. Detta skulle sänka kostnaderna avsevärt per enhet och därmed minska uppgiftslämnarbördan, trots att fler uppgifter skulle samlas in.

Periodicitet: månad, kvartal, år.¹⁷

Obalanser mellan utbud och efterfrågan

I inriktning 3 utvecklas Efterfrågan och matchning från Midi till Obalanser mellan utbud och efterfrågan. I denna kombineras urvalsbaserad data med data över vakanser som samlas in via tilläggsfrågor vid annonsering i Arbetsförmedlingens Platsbank. Inspiration till förfarandet kommer från Danmark.¹⁸ Dessa nya uppgifter skulle möjliggöra delvis registerbaserad vakansstatistik.

Analysprodukter inriktning 3

Med ett större registerbaserat innehåll i Maxi än i Midi ökar möjligheterna att sammanvända statistiken och därmed analysera viktiga fenomen på arbetsmarknaden.

Eftersom inriktning 3 leder till tydligt minskade kostnader för direktinsamlingen av AKU skulle denna inriktning möjliggöra en större utbyggnad av analysprodukter. Detta skulle, förutom en förbättring av produkten Svensk arbetsmarknad baserad på den nya informationen från Aktiviteter och ersättningar på arbetsmarknaden, också kunna innebära att nya undersökningar som ger information om fenomen som inte kan belysas inom ramen för Aktiviteter och ersättningar på arbetsmarknaden eller Obalanser mellan utbud och efterfrågan skulle kunna genomföras. Vilka undersökningar det skulle finnas störst behov av behöver diskuteras med användarna.

För- och nackdelar med inriktning 3

Nedan specificeras ett antal för- och nackdelar med förslagen i inriktning 3. Efter varje punkt specificeras utifrån vilket perspektiv.

Fördelar:

- Arbetsmarknadsstatistiken förbättras i grunden genom att nya informationsmängder kan följas på mikronivå för totalbefolkningen. Kvaliteten för innehållet ökar också då statistiken inte i lika stor

¹⁷ Observera att AKU kommer att ha periodicitet kvartal och år.

¹⁸ <https://star.dk/media/13486/metoden-bag-rekrutteringssurveyen-marts-2020.pdf>, hämtad 2020-10-11

utsträckning som tidigare bygger på individers svarsbenägenhet i urvalsbaseade undersökningar. (användare, SAM).

- Uppgiftlämnarbördan minskar för individer eftersom urvalet i AKU minskas. (uppgiftslämnare)
- Resurser som tidigare har lagts på att försöka nå individer i AKU kan omfördelas till mer analys av arbetsmarknadsdata och även till att nytt efterfrågat innehåll kan tas fram, till exempel i ad hoc-mässiga undersökningar. (SAM, användare)
- Aktiviteter och ersättningar på arbetsmarknaden förbättrar statistikens kvalitet med avseende på sammanvändbarhet eftersom den samlar flera statistikkällor och förhåller de till varandra direkt. (användare)

Nackdelar:

- Inriktningen kan inte förverkligas till fullo utan att SCB får tillgång till en större mängd data från icke-statliga aktörer än i dagsläget. Det i sin tur bygger på att beslut om detta fattas, beslut som ligger utanför SCB:s mandat. (uppgiftslämnare)
- På kort sikt kan uppgiftslämnarbördan för arbetsgivare öka då de kommer att lämna fler uppgifter för att arbetsmarknadsstatistiken ska kunna sammanställas. Målet är dock att uppgiftslämnandet ska förenklas så att den totala kostnaden minskar. (uppgiftslämnare)
- Inriktningen bygger också på att de användare som för närvarande lutar sig mest mot AKU i sin beskrivning och analys av arbetsmarknaden accepterar en delvis ny användning av arbetsmarknadsstatistiken. Kvalitetskomponenten jämförbarhet (med avseende på internationell jämförbarhet) kommer att påverkas negativt eftersom ambitionsnivån för AKU skalas ner. Även kvaliteten för visst innehåll, till exempel uppgifter om det outnyttjade arbetskraftsutbudet, kommer att bli lägre av samma anledning. Därtill kommer aktualiteten för statistiken i vissa avseenden att bli lägre. Det senare är en stor nackdel, inte minst för prognosmakare som är beroende av hög aktualitet. (användare)
- En ytterligare ökad tyngdpunkt mot registerbaserad statistik leder till ytterligare ökad sårbarhet för definitioner inom statistiken. (användare, SAM)
- På kort och medellång sikt får Maxi implikationer i termer av försämrade jämförbarhet över tid, i första hand för användare av AKU. (användare)

Avslutande ord

Att genomföra en bred genomlysning av tillståndet för dagens arbetsmarknadsstatistik, i syfte att utarbeta ett förslag avseende vilken officiell statistik som SCB i framtiden ska ta fram inom ämnesområdet Arbetsmarknad, är ingen lätt uppgift. För att lyckas måste det slutliga förslaget samtidigt tillgodose ett antal väsentligt olika, och delvis motstridiga krav och önskemål. För användarna är det centralt att förslaget är väl balanserat vad gäller deras behov och önskemål vad gäller statistikens kvalitet. Det handlar om statistikens innehåll och tillförlitlighet, men också om aktualitet, jämförbarhet och sammanvändbarhet. Samtidigt ska uppgiftslämnarnas situation beaktas, i enlighet med uttryckliga krav formulerade dels i *Förordning (2001:100) om den officiella statistiken*¹⁹, dels i SCB:s regleringsbrev²⁰. Till detta kommer att SCB, i likhet med andra statliga myndigheter, har en skyldighet att hushålla med tilldelade resurser och säkerställa att dessa används effektivt och ändamålsenligt. Inte minst understryks detta av att regleringsbrevet föreskriver att produktiviteten ska öka med i genomsnitt minst 3 procent per år. När ändamål och kvalitetskrav utformas och preciseras, måste alltså även kostnader och uppgiftslämnarbörda beaktas.

Målsättningen är att det slutliga förslaget ska resultera i ändamålsenlig och behovsanpassad statistik, samtidigt som viktiga förutsättningar och restriktioner beaktas. Ska detta lyckas är det av största vikt att såväl användarna som uppgiftslämnarna förstår, och accepterar, viktigare principiella avvägningar som det slutliga förslaget kommer att utgå från. Inte minst är det viktigt att få förståelse och acceptans för hanteringen av centrala målkonflikter. Därför har SCB valt att ta fram de tre inriktningsförslag som presenteras i detta diskussionsunderlag.

För att tydliggöra att det slutliga förslaget avseende framtidens arbetsmarknadsstatistik kommer att kräva en del svåra överväganden, har målsättningen varit att skapa tydligt åtskilda alternativ, som utifrån de förutsättningar som råder adresserar viktiga målkonflikter på olika sätt och därför skiljer sig åt vad gäller kvalitetsprofil. Det är SCB:s förhoppning att de tre olika inriktningarna, samt de för- och nackdelar respektive inriktning är förknippad med för (i) användarna, (ii) uppgiftslämnarna och (iii) SCB, i egenskap av

¹⁹ SFS 2001:100, 4§; https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/forordning-2001100-om-den-officiella_sfs-2001-100, hämtad 2010-10-11

²⁰ SCB:s regleringsbrev för budgetåret 2020, https://www.scb.se/contentassets/f40276cc13fd4944a0d83edf52c59c4f/myndighet_statistiska_centralb_vran_regleringsbrev_2020.pdf, hämtad 2010-10-11

statistikansvarigmyndighet och producent, utgör en fruktbar startpunkt för den fortsatta dialogen med användarna av och uppgiftslämnarna till arbetsmarknadsstatistiken.

Avslutningsvis vill SCB framhålla att de tre inriktningarna inte behöver betraktas som oberoende av varandra. Istället kan man se dem som olika stadier över tid, där stora delar av Mini utgör förutsättningar för Midi, som i sin tur utgör en förutsättning för Maxi. SCB är övertygade om att det fortsatta arbetet gynnas av att även detta perspektiv beaktas i den fortsatta dialogen med användare och uppgiftslämnare.

Bilaga 1: SCB:s officiella statistikprodukter under ämnesområdet Arbetsmarknad

Statistikområde	Statistikprodukt	Internationellt reglerad
Arbetskraftsundersökningar	Arbetskraftsundersökningarna (AKU)	Ja
Lönesummor	Lönesummor, arbetsgivaravgifter och preliminär A-skatt (LAPS)	Nej
Lönesummor	Registerbaserad lönesummestatistik (LSUM)	Nej
Sjuklöner	Konjunkturstatistik över sjuklöner (KSju)	Nej
Sysselsättning, förvärvsarbete och arbetstider	Kortperiodisk sysselsättningsstatistik (KS)	Ja
Sysselsättning, förvärvsarbete och arbetstider	Registerbaserad arbetsmarknadsstatistik (RAMS)	Nej
Sysselsättning, förvärvsarbete och arbetstider	Yrkesregistret med yrkesstatistik (YrkesReg)	Nej
Vakanser och arbetslöshet	Konjunkturstatistik över vakanser (KV)	Ja

SCB beskriver Sverige

Statistikmyndigheten SCB förser samhället med statistik för beslutsfattande, debatt och forskning. Vi gör det på uppdrag av regeringen, myndigheter, forskare och näringsliv. Vår statistik bidrar till en faktabaserad samhällsdebatt och väl underbyggda beslut.